

Libris.ro Carmen Iordăchescu

Respect pentru oameni și cărți

Să dezlegăm tainele textelor literare

clasa a IV-a

 Editura CARMINIS

Avizat de Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului și Sportului • **AVIZAT**

Cuvânt înainte

SĂ DEZLEGĂM TAINELE TEXTELOR LITERARE

Clasa a IV-a

Cuvânt-înainte	3
UNITATEA 1. Sună clopoțelul	5
<i>Nenea directorul</i> după George Șovu	5
<i>Cuvinte vrăjite</i> după Pierre Gamarra	10
<i>Mi s-a terminat caietul</i> după Mircea Sântimbreanu	13
<i>Școala de Tudor Arghezi</i>	17
Evaluare	20
UNITATEA 2. A ruginit frunza din vii.....	21
<i>La Medeleni</i> după Ionel Teodoreanu	21
<i>Culesul porumbului</i> după Ion Agârbiceanu	25
<i>Rapsodii de toamnă – fragment</i> – de George Topârceanu	29
<i>Țara de dincolo de negură</i> de Mihail Sadoveanu	33
<i>Sfârșit de toamnă</i> de Vasile Alecsandri	36
Evaluare	40
UNITATEA 3. Povestiri cu tâlc	41
<i>Pălăria Omului-de-Zăpadă</i> după Iuliu Rațiu	41
<i>Povestea crocodilului care plângea</i> după Vladimir Colin	46
<i>Sfatul degetelor</i> de Elena Farago	50
<i>Prepețița și puii ei</i> după Lev N. Tolstoi	53
<i>După asemănarea lor</i> după Emil Gârleanu	57
<i>Cumătra vulpe</i> de Otilia Cazimir	60
<i>Lectură suplimentară: Prințul Fericit</i> după Oscar Wilde	64
Evaluare	68
UNITATEA 4. Baba Iarna intră-n sat	69
<i>Iarna</i> de Vasile Alecsandri	69
<i>Fram, ursul polar</i> după Cezar Petrescu	72
<i>Lectură suplimentară: Darurile</i> după E. T. A. Hoffmann	76
<i>Colindătorii</i> după Mihail Sadoveanu	79
<i>Copiii și păsărelele</i> după Eugen Jianu	84
<i>Iarna pe uliță</i> de George Coșbuc	88
<i>Lectură suplimentară: Iarna pe uliță</i> de George Coșbuc	92
Evaluare	94
UNITATEA 5. Români cu care ne mândrim.....	95
<i>Muma lui Ștefan cel Mare (fragment)</i> de Dimitrie Bolintineanu	95
<i>George Enescu</i> după Pavel Câmpeanu	101
<i>O vizită în atelierul lui Brâncuși</i>	106
Evaluare	111

UNITATEA 6. Înfloresc grădinile	112
<i>Vestitorii primăverii</i> de George Coșbuc	112
Lectură suplimentară: La Paști de George Coșbuc	115
<i>Ciocârlia</i> după Ion Agârbiceanu	116
<i>Furtuna</i> de Ștefan Octavian Iosif	120
<i>Nicușor</i> după I. Al. Brătescu-Voinești	124
Evaluare	127
UNITATEA 7. Lumea necuvântătoarelor	128
<i>O furnică</i> de Tudor Arghezi	128
<i>Căinele</i> după Silvia Kerim	131
<i>Puiul</i> după I. Al. Brătescu Voinești	135
Evaluare	138
UNITATEA 8. Călătorii și aventuri	139
<i>Cireșarii</i> după Constantin Chiriță	139
<i>Toate pânzele sus!</i> după Radu Tudoran	142
Evaluare	146
UNITATEA 9. Zile de vară	147
<i>Freamăt de codru – fragment</i> – de Mihai Eminescu	147
<i>Amintiri din copilărie</i> după Ion Creangă	152
<i>La despărțire</i> după Călin Gruia	155
Evaluare	158

NENEA DIRECTORUL

după George Șovu

1. Bifați răspunsurile corecte:

- Locul acțiunii este: la bloc
 la școală
 în curtea școlii

- Timpul acțiunii: în recreație
 în prima zi de școală
 în orele de curs

- Personajele sunt: mama băiatului
 Ionuț Popa
 paznicul
 directorul școlii
 învățătoarea băiatului

2. Legați cuvintele care au același sens:

<i>culoar</i>	blajin
<i>a privi</i>	a se petrece
<i>sprijinit</i>	a sosi
<i>blând</i>	a se uita
<i>a se întâmpla</i>	coridor
<i>a ajunge</i>	dumneata
<i>matale</i>	rezemat

3. Alegeți din coloana alăturată cuvintele cu sens opus și completați perechile:

<i>a plânge</i>	rușinat
<i>înalt</i>	a ieși
<i>a se apropia</i>	scund
<i>blând</i>	a se depărta
<i>a intra</i>	aspru
<i>mândru</i>	a râde

3 4. Atenție ! Unele cuvinte au aceeași formă, dar sens diferit. Descoperiți-!l

Băiatul s-a așezat pe locul **gol** din bancă.

Fotbalistul a înscris un **gol**.

La Grădina Zoologică am văzut o **lamă** din Munții Tibet.

Tata a pus o **lamă** nouă în aparatul de ras.

Pe **lac** plutea o lebedă.

Mama își cumpărase un nou **lac** de unghii.

Plantele aveau o rădăcină adâncă în **sol**.

El cântase nota **sol**.

3 5. Înlocuiți cuvintele subliniate cu altele extrase din text având același sens:

Bărbatul care s-a apropiat era înalt, puțin adus de spate și avea părul **des**. Din ochii băiatului **s-au ivit** două lacrimi fierbinți. Cei doi **s-au prezentat**. Ei au pornit împreună de-a lungul **culoarului**. Intrând în Laboratorul de Științele Naturii, băiatul **a zărit** animalele împăiate. El se simțea **orgolios** că era de mână cu directorul școlii. Ei au intrat și în sala de clasă, unde era un loc **neocupat** care îl aștepta.

3 6. Tăiați răspunsurile incorecte:

Ionuț Popa plângea pentru că:

- se rătăcise;
- nu cunoștea pe nimeni la școală;
- nu-i plăcea la școală.

Directorul școlii a încercat să-l liniștească pe băiat:

- ducându-l acasă;
- vizitând școala împreună cu el;
- discutând cu băiatul în biroul său.

Copilul a hotărât să rămână la școală deoarece:

- a descoperit acolo lucruri frumoase;
- a văzut la școală mulți copii din blocul său;
- a fost convins de către director;
- a descoperit că are cea mai frumoasă învățătoare.

Știați că... ? _____

➔ **Vulturul** este cea mai mare pasăre care poate zbura, aripile sale întinse putând fi mai lungi de 2,5 m. Zboară cu 30 de km/oră fără un efort deosebit, are vederea foarte ageră, putând localiza prada și de la 1,5 km distanță. De multe ori a fost folosit în istorie ca simbol al puterii.

Resp ➔ *Mistrețul* mascul cântărește 200-300 kg, iar femela 160-200 kg; sunt în general omnivore și merg întotdeauna în turmă, ieșind după hrană mai ales noaptea.

➔ *Căprioara* aduce pe lume, de obicei, un singur ied, care după numai 3-4 ore poate să se ridice în picioare. Când este în pericol, căprioara îl cheamă prin behăituri.

➔ *Lama* este un mamifer rumegător trăind în zonele muntoase din America de Sud, folosită la transportul mărfurilor. Când este istovită de muncă și cade doborâtă de povară, nimic nu o poate face să se ridice. Se ambiționează să rămână în locul unde a căzut și dacă o bați este cuprinsă de disperare și încearcă să se omoare, lovindu-și capul de pământ. Dacă se simte insultată, aruncă asupra omului saliva, despre care se spune că este acră și iritantă pentru piele.

➔ *Meiul* era folosit în trecut în hrana oamenilor, iar acum a devenit hrană pentru vite și păsări. Are efect regenerativ pentru păr și unghii.

☞ 7. Spuneți-vă părerea !

De ce domnul Alexandru Mocanu se prezintă drept „nenea directorul”? Formulați în câteva rânduri un răspuns, alegând dintre variantele următoare:

- Ionuț i s-a adresat cu formula „nene” pentru că de-abia devenise școlar și așa era obișnuit de acasă;
- băiatul nu îl cunoștea pe străinul cu care vorbea;
- directorul a vrut să-l liniștească pe copil și să-i apară drept cineva apropiat în școala cu care făcea cunoștință, pe care o descoperea.

☞ 8. Motivați !

De ce credeți că directorul școlii i-a arătat băiatului întâi „Laboratorul de Științele Naturii”? Cum credeți că l-a convins să rămână la școală?

☞ 9. Da sau Nu ?

Putem să-l considerăm pe Ionuț nepoliticos fiindcă spunea „nene director”? Găsiți și alte motive.

- Așa se adresa în familie persoanelor mai în vârstă.
- Folosea formula de politețe „matală”, obișnuită pentru „dumneata”.
- Se exprima politicos când întreba: „Nene, dar matală cine sunteți?”.

10. Alegeți și completați cu alte motive descoperite de voi.

De ce nu-i plăcea lui Ionuț la școală?

- se simțea singur;
- școala îl speria;
- nu știa că și alți copii din bloc erau elevi la acea școală;
- nu cunoștea câte lucruri interesante ascundea școala;
- nu-și cunoștea învățătoarea;
- nu era alături de familie și de prietenii de joacă.

11. Spuneți-vă părerea !

De ce doamna lui i s-a părut băiatului cea mai frumoasă?

Bifați răspunsurile potrivite.

- era mai tânără;
- avea un zâmbet blând;
- îi păstrase locul în bancă;
- nu l-a certat că întârziase;
- i s-a părut că domnul director o alesese.

12. Joc de rol

La bibliotecă

- Sărut mâna!
- Bună ziua! Ce dorești?
- Aș dori cartea „Recreația mare“ de Mircea Sântimbreanu. Ne-a fost recomandată de doamna învățătoare. O aveți?
- Stai să mă uit! Ai noroc! Mai am două exemplare.
- Mulțumesc.
- Cum te numești?
- Dragoș Ionescu.
- Și în ce clasă ești?
- În clasa a IV-a B.
- Așteaptă să-ți caut fișa. Uite că am găsit-o. După cum știi, volumul poți să-l ții două săptămâni.
- Semnează aici.
- Mulțumesc. Sărut mâna!
- La revedere!

13. Corecți și rescrieți dialogul:

Bogdan s-a dus la magazin și vorbește cu vânzătoarea de la raionul de încălțăminte.

- Salut! spune băiatul.

- Bună ziua, răspunde vânzătoarea. Ce dorești?

- Dă-mi o pereche de adidași „marfă“, să-i bag în boli pe colegi.

- Ce număr porți?

- 41. Trăiesc pe picior mare. Ce zici?

- Și ce model?

- Aia de colo! Sunt de firmă, nu?

- Da! Stai să mă uit dacă am numărul tău!

- Hai, grăbește-te, că trebuie s-o ușchesc la antrenament. Sunt champ, adăugă foarte mândru băiatul.

- Da, am numărul tău. Poftim să-i probezi.

Campionul își pune adidașii, aruncă o privire în jur să observe dacă este admirat. Nevăzând pe nimeni, spuse cu glas răsunător:

- Beton! O să le pice falca la școală. Împachetează-i, că știi că mă grăbesc.

- Urmează-mă la casă, răspunde vânzătoarea.

Bogdan se luă pe urmele domnișoarei, pășind țanțoș.

Rețineți !

Narațiune

• Lectura „Nenea directorul” este o narațiune care prezintă întâmplările (acțiunea) într-o anumită ordine. Un băiat plânge pe coridorul școlii. El face cunoștință cu directorul școlii, domnul Alexandru Mocanu. Aflând că băiatului nu-i place la școală și că vrea să plece acasă, „nenea directorul” îl ia de mână și îi arată locul. Ionuț Popa descoperă cu uimire și aspectele atrăgătoare din școală și este mândru că directorul îl însoțește. Când ajunge în clasa lui, constată că învățătoarea sa era cea mai frumoasă și acceptă zâmbind să-și ocupe locul rămas gol în bancă.

• Narațiunea cuprinde următoarele elemente: naratorul (povestitorul), acțiunea și personajele.

Titlul

• Narațiunea are un titlu sugestiv, „Nenea directorul”. Văzând tristețea și lacrimile băiețelului, directorul școlii a intrat în jocul acestuia, prezentându-se cu o formulă familiară copilului, „nenea directorul”. Cu multă blândețe, l-a luat de mână pe micul școlar și l-a făcut să descopere lucruri uimitoare. În primul rând școala, cu laboratoare și săli de clasă, apoi elevii care stăteau zâmbitori în bănci și pe care îi cunoștea de la bloc. Blândețea și răbdarea directorului, zâmbetul învățătoarei au risipit temerile copilului. El a acceptat bucuros să rămână la școală.

CUVINTE URĂJITE

după *Pierre Gamarra*

1. Încercuiți răspunsurile potrivite:

Locul acțiunii este:

- laboratorul școlii biblioteca sala de clasă

Timpul acțiunii:

- dimineața recreația seara noaptea

Personajele narațiunii:

- învățătorul călimara stiloul penița
 cuvintele cărțile din bibliotecă copiii

Mesajul textului exprimă ideea:

- un președinte este important în conducerea unui grup, ca purtător de cuvânt;
 multe cuvinte au o valoare deosebită pentru omenire;
 cuvântul „Pace” reprezintă condiția de bază pentru dezvoltarea și pregătirea copiilor.

2. Uniți cuvintele care au același sens:

<i>a alege</i>	nelinește
<i>iubire</i>	conducător
<i>lume</i>	generozitate
<i>președinte</i>	armonie
<i>bunătate</i>	înțelegere
<i>unire</i>	dușumea
<i>pace</i>	dragoste
<i>podea</i>	a selecționa
<i>agitație</i>	omenire

3. Alegeți cuvintele cu sens opus din coloana alăturată:

<i>Iubire</i>	răutate
<i>Bunătate</i>	război
<i>Pace</i>	a se închide
<i>a se deschide</i>	dușmănie